

ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА СПЕЦИФІКА МЕДІАТРАВМАТИЧНОГО ДОСВІДУ

Ю. Д. Доброносова, канд. філос. наук, доцент

Національний транспортний університет, м. Київ

Анотація: Автор окреслює розуміння екзистенціальної специфіки медіатравматичного досвіду та розглядає екзистенціальні аспекти самоздійснення в контексті сучасного розмаїття медіа.

Ключові слова: медіарозмаїття, медіадосвід, нові медіа, екзистенціальне самоздійснення, медіальність.

Аннотация: Автор определяет понимание экзистенциальной специфики медиатравматичного опыта и рассматривает экзистенциальные аспекты самореализации в контексте современного разнообразия медиа.

Ключевые слова: медиарозмайття, медиадосвид, новые медиа, экзистенциальное самореализации, медийность.

Summary: The author defines meaning of existential specifics of mediatraumatic experience and discusses existential aspects of self-realization in the modern media variety context.

Key words: media variety, mediatraumatic experience, new media, existential self-realization, mediality.

Соціокультурний горизонт початку ХХІ сторіччя характеризується екзистенційною непевністю і тиском, плінністю смислів і образів, дифузією цінностей, переплетінням комунікації і дискomuнікації, а екзистенціальне самоздійснення особи розгортається в горизонті культури медіарозмаїття. У світі переплетінь різних поколінь медіа відкриваються нові можливості самореалізації і комунікації, водночас – зростають і можливості маніпуляції страхами і тривогами. Екзистенціальний виклик, який кидають людині медіа, шириться у глобальних координатах. У горизонті подій сьогодення України, в умовах військової та інформаційної агресії і війни особливої актуальності набуває міждисциплінарне осмислення не лише медіатрами, але й медіатравматичного досвіду. Таким чином метою нашого дослідження є аналіз екзистенціальної специфіки медіатравматичного досвіду, пов'язаної із гранично-ситуаційним характером медіатравми. Медіатравматичний досвід

належить до проблем, які не є достатньо розробленими у психології і філософській антропології. Методологічне значення для нас матимуть як праці представників екзистенціальної філософії і філософії екзистенціалізму, так і орієнтири сучасної філософської антропології, філософії медіа і медіапсихології.

Медіатравма у більшості випадків є екзистенціальною за суттю, розвивається на основі медіатравматичного досвіду і в подальшому впливає на екзистенціальне самоздійснення і на майбутній медіадосвід особи. Наслідки її виходять за межі самореалізації в просторі медіа і змінюють досвід суб'єкта за його межами, що пов'язане із екзистенціальним (або в термінах Томаса Ренча інтерекзистенціальним) характером більшості медіавпливів. Відомий дослідник інформаційного суспільства Елвін Тоффлер, міркуючи про шок майбутнього, зазначав, що головною передумовою його появи є неспроможність людини пристосуватися не просто до змін у соціумі, а до їх накопичення і наростання швидкості таких змін. Таким є характер змін у медіакультурі сучасності, і це є головною підставою для того, що медіадосвід стає медіатравматичним і часто пов'язаний зі страхом майбутнього. Медіа в усі часи були і залишаються засобами творення і перетворення смислів, а людина живе в світі смислів, тому необхідність трансформацій медіадосвіду може сприйматися особою як своєрідне зазіхання на базові смисли її існування. Екзистенціальна потужність медіа виростає із націленості особи на комунікацію не лише із Іншими, але із Іншим в собі самому, отже, наростання тенденцій дисконунікації в сучасній культурі нових медіа та гібридних форм нових і старих медіа може бути також травматичним. Сучасне медіарозмаїття, змінюючи кордони приватного і публічного, творить і контекст змін самого розуміння спілкування і розкриття себе в ньому. Тому екзистенціальна специфіка медіатравматичного досвіду може бути пов'язана і зі страхом

перед самим медіарозмаїттям та швидкістю його розвитку. У сучасній медіа культурі зростають і можливості об'єктивації особи, аж до того, що саме екзистенціальне самоздійснення в космосі медіарозмаїття стає zagrożеним, тому медіатравматичність досвіду є ледь не нормою. Медіатравма має характер екзистенціально-ситуаційний, а сам медіатравматичний досвід є прикладом граничної ситуації, в якій мають шанси увиразнитися екзистенціали існування. Екзистенціальний виклик виступає як виклик ситуації ризику, в якій або відбувається вихід за межі буденного існування і пробудження особистісного початку або заціпеніння у негативних переживаннях аж до паралізуючого страху і деморалізуючого відчаю. Гранична ситуація медіатравматичного досвіду з одного боку є наслідком зовнішнього впливу (наприклад, зустріч із певним травмуючим медіаповідомленням або образом), а з іншого – внутрішньою кризою. Медіатравма виступає своєрідною межею, на якій існування особи стає невірноваженим, нестабільним, дисгармонійним, повернення до простору буденного неможливе, а ті екзистенціали, які визначали існування до такого досвіду, можуть як увиразнюватися, так і переглядатися. У деяких випадках навіть виразні екзистенціали буденного існування дорослої людини не рятують її від екстремальності і непередбачуваності, в основі якої лежить по суті напруга між життям і смертю. Якщо медіатравматичний досвід має місце в горизонті соціальних потрясінь (конфлікт, агресія або війна), то граничний характер його виводить на перший план ще й загальної інтерекзистенціальної суті медіадосвіду. Таким чином гранична ситуація медіатравматичного досвіду не лише фіксує кризовий стан існування людини, але й актуалізує особистісний початок людини. Вихід із такої ситуації передбачає те, що складаються нові вимоги особи до себе самої і до світу, причому вони часто є надлишковими щодо початкових. Але найбільш суперечливим є зіткнення такої надлишковості із надмірністю самого медіадосвіду. І тут ми вбачаємо

амбівалентний потенціал медіатравматичного досвіду як такого. У медіатравматичному досвіді ми стикаємося із граничною ситуацією помноженою саму на себе, адже вона є подвійним екзистенціальним викликом, неадекватна відповідь на який може закінчитися відмовою від комунікації як із Іншим, так і з самим собою.